

Danyýel kitaby – ýüz altmyş birinji san

*Rimiň Mukaddes Kitap pygamberliginiň görnüşini berkarar etmekdäki orny:
Danyýel kitabyň on birinji baby barada jikme-jik seljerme*

Jeff Pippenger
2024-03-27

Danyýlyň on birinji babyndaky görnüş, Mukaddes Ýazgylardaky pygamberlik görnüşleriniň ählisi üçin esasy salgylanma nokadydyr, we on birinji babynyň görnüşini Rimiň nyşany arkaly berkidilýär.

Şol döwürlerde günorta patyşasyna garşy köpler galar; halkyňdan bolan talaňçylar hem wahyny berkitmek üçin özlärini ýokary galdyralar; emma olar ýykylarlar. Daniel 11:14.

Jons öňki aýata şeýle ýüzlenýär:

“Amorlylar özläriniň günäleriniň ölçegini dolduranda, olaryň ýeri Hudaýyň halky bolan Ysraýyla berildi. Ysraýyl hem butparazlaryň ýolundan gidip, günä kasesini dolduranda, Hudaý Wawilon patyşalygyny getirdi-de, hemmesini elinden aldy. Wawilon hem öz günä kasesini dolduranda, häkimiýet Parslara geçirildi. Perşanlaryň erbetligi sebäpli perişde ýüz öwürende bolsa, soňra Ýunanystanyň hökümdary gelip, ony süpürip aýyrýar.”

“Gresiýanyň güýji näçe wagtda dowam etmeli eken? Ol haçan döwürmeli eken? ‘Haçan-da günäkärler öz ölçegine ýetende.’ Ol millet öz zalymlygynyň ölçegini doldurýança durýar, soňra bolsa häkimiýet başga bir patyşalyga geçirilýär. Bu häkimiýetiň geçirlen döwleti, Daniel 11:14-den öwrenişimiz ýaly, Rimdi. ‘Şol wagtlarda günortanyň patyşasyna garşy köp adamlar baş galdyralar; halkyň talaňçy ogullary-da görnüşini berkitmek üçin özlärini beýgeldirler; emma ýykylarlar.’ Bu millet talaňçylar milleti hökmünde görkezilýär — tekstiň gyrasyndaky bellige görä, talaňçylaryň ogullary.”

“Bular patyşalygyň indi berilýänleridir, we näme üçin?—‘Garakçylaryň çagalary görşi berkitmek üçin özlärini beýgeldiler.’ Bu millet sahna çykanda, görşi berkitýän zat, ýagny görşiň beýik maksatlarynyň biri, Hudaýyň pygamberler arkaly ähli döwürler üçin beren görşüniň ugrundan esasy alamat bolup duran zat girýär.” A. T. Jones, *The Columbian Year and the Meaning of the Four Centuries*, 6.

Jones aýdýar, rim güýji “sahna çykanda, şonda şol zat girýär, ol bolsa” ... “Hudaýyň pygamberler arkaly ähli döwürler üçin beren görüş çyzygyny berkarar edýär.” Milleriň taryhynda protestantlar, häzir Laodikýa Adventizmi edişi ýaly, “halkyňyzyň talaňçylary” diýlenleriň miladydan öňki 175-nji ýyldan 164-nji ýyla çenli höküm süren Selewkiler patyşasy Antiýoh Epifanesdigini öwrettiler. Ol Beýik Isgenderiň imperiýasynyň dargamagyndan emele gelen grek mirasdüşer döwletleriniň biri bolan Selewkiler nesilçiliginiň agzasydy. Bu mesele boýunça ylalaşyksyzlyk Milleriň taryhynda şeýle bir anykdy welin, Antiýoh Epifanesiň kesgitlenişi 1843-nji ýylyň öňdebaryjy çyzygysynda görkezilipdir.

Çyzgydaky Antiokh baradaky salgylanma, Hudaýyň pygamberlik Sözünde duş gelmeýän zada degişli ýeke-täk salgylanmany aňladýar. Ol şol döwürdäki protestantlaryň ýalan taglymatlaryny, häzirk wagtda bolsa Laodikeýaçylyk Adventizminiň ýalan taglymatyny inkär etmek üçin ýerleşdirilendir. William Milleriň, Rimiň «Hudaýyň pygamberleriň üsti bilen ähli döwürler üçin beren görüş çyzygyny» berkarar edýän ýer ýüzüniň güýjüdigine düşünmegiň ähmiýetiniň çuňlugyna düşünp-düşünmändigi şübhelidir, emma Rimiň şol görüşi berkarar edýändigini pugta gorap biljek derejede bu hakykat onuň üçin ýeterlik derejede aýdyňdy.

Görüş bolmadyk ýerde halk heläk bolýar; emma kanuny saklaýan bagtlydyr. Süleýmanyň pähimleri 28:14.

Süleýman görşi bolmadyk ýerde halkyň heläk bolýandygyny ýazga geçirdi, on dördünji aýatda ulanylyan „görüş“ diýen ýewreý sözi hem Süleýmanyň nakylyndaky söz bilen birdir. Bu görüş ýaşaýyş-ýa ölüm meselesidir, we „görüş“ Rim nyşany arkaly berkidilýär. On dördünji aýatdaky „görüş“ sözi Habakkuk kitabynyň ikinji babyndaky görüş üçin ulanylyan şol bir sözdür.

Men gözegçilik ýerimde duraryn, minara çykaryn we maňa onuň näme diýjekdigini, ýazgarylanymda meniň näme jogap berjegimi görmek üçin garaşaryn. Reb maňa şeýle jogap berdi: “Görünüş ýaz, ony tagtalarda anyk beýan et, okyýan adam ony okap ylgap geçip bilsin. Çünki bu görnüş bellenen wagat üçindir; emma ahyrynda ol sözlär, ýalan sözlemez. Ol gijä galýan ýaly görünse-de, oňa garaş; sebäbi ol hökman geler, gijä galmaz.” Habakkuk 2:1–3.

Birinji aýatdaky “käýeldi” sözi “jedelleşdi” diýmegi aňladýar. William Miller birinji we ikinji perişdeleriň hereketiniň taryhynda minaranyň üstünde goýlan garawuldy, we ol pygamberlik nyşanlamasynda öz taryhynyň jedeline näme jogap bermelidigini soranda, oňa Rimiň nyşany bilen berkidilen görnüşini ýazmak buýruldy. Bu hakykata laýyklykda, Millerçiler Habakkugyň şu üç aýatynyň ýerine ýetmeginde 1843-nji ýylyň ilkinji çyzgysyny taýýarlarda, olar gatnaşan jedelleriniň hut özenine salgylanypdylar. Şübhesiz, olar görnüşini berkidenden güýjüň Antiochus Epiphanesdigini öňe sürýän manysyz deliliň Habakkugyň ikinji babynyň jedelini aňladýandygyna düşünmändiler, emma White uýa şol çyzgynyň “Rebbiň eli tarapyndan gönükdirilendigini we üýtgedilmeli daldigini” aýtdy; şonuň üçin çyzgydaky jedele bolan salgylanma Hudaýyň elindendi.

Milleritler 1844-nji ýylyň 19-njy aprelindäki ilkinji lapykeçligiň Habakkukda hem-de Mattanyň on gyz baradaky timsalynda agzalýan gijikme döwrüne başlangyç berendigine dogry düşündiler. Şeýle hem olar şol iki pygamberligiň Ezeikiýel kitabynyň on ikinji baby bilen gönüden-göni baglanyşyklydygyna düşündiler; şol ýerde Ezeikiýel her bir görnüşiniň täsiriniň amala aşjak wagat döwrüni görkezýär. “Görnüş” diýen şol söz häzir biziň garap oturan şol bir ýewreý sözüdür. Şonuň üçin-de Jones şeýle diýende dogrudyr: “Haçan-da” Rim “sahnada peýda bolanda, onda görnüşini berkarar edýän zat, görnüşiniň beýik maksady bolup durýan zat, Hudaýyň ähli döwürler üçin pygamberleriň üsti bilen beren görnüşleriniň hataryndaky esasy bellikleriň biri orta girýär.” Rim Hudaýyň pygamberlik Sözüniň ähli görnüşini berkarar edýär, has-da takygy, on birinji babyň tutuş gurluşy Rimiň üstünde gurlandyr.

Uýam Waýt Daniel kitabynyň on birinji bapynyň ahyrky amala aşmagyna salgylanyp, “bu pygamberligiň amala aşmagynda bolup geçen taryhyň köpüsi gaýtadan gaýtalanar” diýip aýdanda,

ol eýýäm amala aşan on birinji bapdaky taryhlaryň Daniel kitabynyň on birinji bapynyň soňky aýatlarynyň nusgasy bolandygyny görkezýär. On birinji bapyň soňky aýatlarynyň temasy demirgazygyň patyşasydyr; ol ýerde bu häzirki zamanyň Riminidir. Şonuň üçin, Daniel kitabynyň on birinji bapyndaky gaýtalanýan taryhlar, Rimi aňladýan taryhlardyr.

On birinji bapyň soňky alty aýatynda häzirki zaman Rim (demirgazygyň patyşasy) üç geografiýa güýjüni basyp alýar. Kyrkynjy aýatda ol günortanyň patyşasyny (1989-njy ýylda öňki Sowet Soýuzyny), şöhratly ýurdy (ýakyn wagtda güýje girjek Ýekşenbe kanuny wagtynda Amerikanyň Birleşen Ştatlaryny) we Müsüri (Birleşen Milletler Guramasy arkaly wekilçilik edilýän tutuş dünýäni) basyp alýar. Danieliň on birinji babynda butparaz Rim şol wagt mälum bolan dünýäni ele geçirmek üçin üç geografiýa güýjüni basyp alýan hökmünde görkezilýär, soňra bolsa papalyk Rim ýeri ele geçirmek üçin üç geografiýa güýjüni basyp alýan hökmünde görkezilýär.

Butparaz Rim ilki gezek şu bapda on dördünji aýatda, görnüşi berkarar edýän nyşan hökmünde tanadylmagy üçin agzalýar, emma onuň häkimiýete göterilişi diňe on altynjy aýatda beýan edilýär. Aleksandr Makedonskiniň patyşalygy Hudaýyň pygamberlik Sözüniň ýerine ýetmegi hökmünde dört bölege bölündi, ýöne şol dört bölek tiz wagtda iki esasy garşydaşa jemlendi; olar bolsa bu bapyň ahyryna çenli dowam edýän pygamberlik beýanatynda ýa günortanyň patyşasy, ýa-da demirgazygyň patyşasy hökmünde tanadylýar. On dördünji aýatda Rimiň ösüp gelýän güýji görnüşi berkarar etjek güýç hökmünde agzalýar, emma gürrüň edilýän mowzuklar demirgazygyň we günortanyň patyşalary tarapyndan görkezilýän Aleksandryň patyşalygynyň galyndylarynyň arasyndaky göreşlerdir.

On bäşinji aýatda şol iki patyşa henizem özleriniň göreşinde gatnaşýarlar, demirgazygyň patyşasy bolsa ýeňiş gazanýar. Emma on altynjy aýatda Rim gelýär we aýatda şeýle diýilýär: “Emma oňa garşy gelýän”, ýagny, Rim ýaňy-ýakynda günorta patyşasynyň üstünden üstün çykan demirgazyk patyşasyna garşy gelen mahaly, demirgazygyň patyşasy Rimiň garşysynda durup bilmez. Rim üstün çykýar, we on altynjy aýatda Rim Ýahudanyň şöhratly ýurdunda hem durmalydy. On ýedinji aýatda Rim “öz tutuş şalygynyň güýji bilen girmek üçin ýüzüni gönelder.” Ol öz önünde durup bilmedik demirgazyk patyşasyny aldy, soňra Ýahudany aldy, soňra bolsa Müsüriň içine girdi.

Şol döwürlerde günorta patyşasyna garşy köpler aýaga galarlar; seniň halkyňyň talaňçylary hem görnüşi berkarar etmek üçin özlerini beýgeldiler, emma ýykylarlar. Şeýlelikde demirgazyk patyşasy gelip, gabaw depesini döker we iň berk gala-şäherleri alar; günortanyň goşunlary hem garşy durup bilmez, onuň saýlanan halky-da durup bilmez, garşy durmaga güýç hem bolmaz. Emma oňa garşy gelýän öz erkine görä hereket eder, hiç kim onuň önünde durup bilmez; ol şöhratly ýurtda durar, ol bolsa onuň eli bilen haraba öwrüler. Şeýle hem ol tutuş patyşalygynyň güýji bilen girmek üçin ýüregini goýar, dogruçyl adamlar hem onuň bilen bolar; ol şeýdip eder; aýallaryň gyzyny-da oňa berer, ony bozmak üçin; emma ol onuň tarapynda durmaz, oňa degişli hem bolmaz. Daniel 11:14–17.

Bu aýatlarda suratlandyrylýan ýeňiş Daniýel kitabynyň sekizinji babyndaky pygamberligiň berjaý bolmagydyr.

Olaryň birinden günorta, gündogara we gözəl ýurda tarap örän ulalan kiçijik bir şah çykdy.
Daniel 8:9.

Dokuzynjy aýatyň kiçi şahy butparaz Rimi aňladýar, we dokuzynjy aýat, on birinji bapdaky on dördünji aýatdan on ýedinji aýata çenli beýan edilýän zatlar bilen ylalaşyklykda, butparaz Rimiň dünýäni öz gözegçiligine alýarka üç geografik birligi basyp aljakdygyny görkezýär. Ol birlikler günorta (Müsür), gündogar (Siriýa, demirgazygyň patyşasy) hem-de gözəl ýurt (Ýahuda) bolupdy. On altynjy we on ýedinji aýatlaryň taryhy, kyrkdan kyrk üçünji aýata çenli häzirki Rimiň taryhdaky üç basgançakly basyp alyşynyň nusgasy bolup durýar, çünki Aýal dogan Waýt aýdyşy ýaly: “Bu pygamberligiň ýerine ýetmeginde bolup geçen taryhyň köp bölegi gaýtadan gaýtalanar.”

Müsür demirgazyk patyşasy Antýohusyň önünde durup bilmändigi ýaly, Antýohus hem indi özüne garşy gelen Rimlileriň önünde durup bilmedi. Indi hiç bir patyşalyk bu ýokarlanyp barýan güýje garşy durmaga ukyply däldi. Pompeý b. e. ön 65-nji ýylda Antýohus Aziatikusy mülklerinden mahrum edip, Siriýany Rim welaýatyna öwürende, Siriýa basylyp alyndy we Rim imperiýasyna goşuldy.

Şol bir güýç mukaddes Ýurtda hem durup, ony ýok etmeli bolupdy. Rim b.e. ön 162-nji ýylda ylalaşyk arkaly Hudaýyň halky bolan ýahudylar bilen baglanyşykly boldy; şol seneden başlap ol pygamberlik senenamasynda görnükli orun eýeleýär. Şeýle-de bolsa, ol Ýahuda üstünden häkimiýeti hakykatdan hem basyp almak arkaly b.e. ön 63-nji ýyla çenli ele geçirmedi; soň bolsa bu aşakdaky tertipde boldy.

“Pontuň patyşasy Mitridata garşy eden ýörişinden Pompeiý gaýdyp gelende, Iudeyanyň täji ugrunda bäsleşýän iki garşydaş — Gyrkan bilen Aristobul bardy. Olaryň işi Pompeiýiň garamagyna getirildi; ol tiz wagtda Aristobulyň talaplarynyň adalatsyzdygyna göz ýetirdi, emma köpden bäri küýseýän Arabystana ýörişini amala aşyrýança bu mesele boýunça karar çykarmagy yza goýmagy isledi; şondan soň dolanyp gelip, olaryň işlerini nähili adalatly we laýyk görünse, şoňa görä çözjekdigini wada berdi. Pompeiýiň hakyky garaýşyna aň ýetiren Aristobul howlukmaç Iudeyaya gaýdyp bardy, raýatlaryny ýaraglandyrdy we güýçli goranyşa taýýar boldy; sebäbi ol, her hili töwekgelçilige garamazdan, başga birine beriljekdigini önünden görýän täjini özünde saklamagy ýüregine düwdi. Pompeiý gaçgyny yzyndan berk kowdy. Ol Iýerusalime golaýlaşanda, Aristobul öz tutan ýoluna ökünip başlap, ony garşylamaga çykdy we doly boýun bolmagy hem-de uly möçberde pul bermegi wada edip, meseläni ylalaşyk bilen çözmäge synanyşdy. Pompeiý bu teklibi kabul edip, puly kabul almak üçin esgerleriň bir toparynyň başynda Gabiniýi iberdi. Emma şol leýtenant-general Iýerusalime ýetende, derwezeleriň onuň garşysyna ýapykdygyny gördi we oňa şäheriň bu ylalaşyga ygrarly bolmajakdygy diwar başyndan habar berildi.”

“Pompeý, özüni şeýle ýol bilen jezasyz aldadyp bolmaz diýip, ýanynda saklap gelen Aristobuly demir gandalda goýdy-da, dessine tutuş goşuny bilen Iýerusalime garşy ýörişe başlady. Aristobulyň tarapdarlary şol ýeri goramagyň tarapyndadylar; Hyrkanyň tarapdarlary bolsa derwezeleri açmagyň tarapyndadylar. Soňkyar köplük bolup, üstün çykansoň, Pompeýe şähre erkin girmek rugsat edildi. Şondan soň Aristobulyň yzyna eýerijileri ybadathananyň dagyna çekildiler, ol ýeri goramaga näderejede berk karar eden bolsalar, Pompeý hem ony boýun egdirmäge şonça berk karar edipdi. Üç aýyň ahyrynda hüjüm etmek üçin ýeterlik diwar

ýarygy açyldy, we ol ýer gylyç güýji bilen eýelendi. Şondan soň gelen elhenç gyrgynçlykda on iki müň adam öldürildi. Taryhçynyň belleýşi ýaly, şol wagt ylahy hyzmat bilen meşgul bolan ruhanylaryň, asuda el we berk maksatly halda, adatça ýerine ýetirýän hyzmatlaryny dowam etdirýändiglerini görmek ýürek awadýan bir görnüşdi; olar, töwereklerinde dostlary gylyçdan geçirilýän hem-de köplenç öz gany gurbanlyklarynyň ganyna garyşýan bolsa-da, ähli ýeri gaplap alan gazaply başagaýlygyň bardygyny duýmaýan ýaly görünýärdiler.”

Urşy tamamlap, Pompeý Ýerusalimiň diwarlaryny ýykdy, birnäçe şäheri Ýahudanyň ygtyýarlygyndan Surýanyň ygtyýarlygyna geçirdi we ýewreýleriň üstüne salgyt saldy. Şeýlelikde, Ýerusalim ilkinji gezek basyp almak arkaly, «şöhratly ýurdy» ony bütinleý ýok edýänçä demir penjesinde saklamaly bolan şol güýjüň eline tabşyryldy.

“17-NJI ÄÝAT. Şeýle hem ol bütin patyşalygynyň güýji bilen girmek üçin ýüzüni öwürer, dogruçyl adamlar hem onuň bilen bolar; şeýle eder; hem-de ol aýallaryň gyzyny oňa berer, ony zaýalap; emma ol onuň tarapynda durmaz, ne-de onuň üçin bolar.”

“Episkop Newton bu aýat üçin başga bir okaýşy berýär; ol manyny has aýdyň beýan edýän ýaly görüňär, şeýle: ‘Ol tutuş patyşalyga güýç bilen girmek üçin hem ýüzüni öwürer.’ 16-njy aýat bizi rimliler tarapyndan Siriýanyň we Ýahudyýanyň basylyp alynmagyna çenli getirýär. Rim öňräk Makedoniýany we Frakiýany basyp alypdy. Müsüri indi Aleksandryň ‘tutuş patyşalygyndan’ rim häkimiýetine boýun egdirilmedik ýagdaýda galan ýeke-täk bölekdi; indi bolsa şol häkimiýet güýç bilen ol ýurda girmek üçin ýüzüni öwürdi.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 258–260.

Biz eýýäm bu makalalarda birnäçe gezek belläp geçdik: Daniel kitabyň on birinji bapynyň otuzynjy we otuz birinji aýatlarynyň kyrkynjy we kyrk birinji aýatlar bilen nädip gabat gelýändigini, şeýle hem otuzynjy we otuz birinji aýatlaryň taryhynyň üç şahnyň goparylyp alynmagy bilen hem gabat gelýändigini.

Men şahlyklara ser salýardym, we ine, olaryň arasyndan ýene bir kiçi şahlyk peýda boldy; onuň öňünde ilkinji şahlyklaryň üçüsi düýbünden gopup aýryldy. Ine, şol şahlykda adam gözüne meňzeş gözler we beýik sözleri aýdýan bir agyz bardy. ... Onuň başyndaky on şahlyk barada, şeýle hem peýda bolan we öňünde üçüsi ýykylyp gaçan beýleki şahlyk barada, ýagny gözleri bolan, örän beýik sözleri aýdýan agyzly we keşbi ýoldaşlarynyňkydan has zabun bolan şol şahlyk barada. Daniýel 7:8, 20.

Danyýlyň sekizinji baby, dokuzynjy aýaty butparaz Rimi tagta çykaran basyp alyşlaryň üç geografik sebitini aňladýşy ýaly, şonuň ýaly-da, şahalaryň kökünden ýolunyp aýrylmagy (Gerullary, Ostrogotlary we Wandallary aňladýan) papalyk Rimi tagta çykaran basyp alyşlaryň üç geografik sebitini aňladýardy. Şol iki taryh hem Danyýlyň on birinji babyndaky kyrkynjy aýatdan kyrk üçünji aýata çenli ýerler bilen gabat gelýär, we üç şahanyň kökünden ýolunyp aýrylmagy otuzynjy hem-de otuz birinji aýatlaryň taryhy bilen gabat gelýär.

“8-NJI ÄÝAT. Men şahalary synladym, ine, olaryň arasyndan başga bir kiçi şah çykdy; onuň öňünde ilkinji şahlardan üçüsi köki bilen sogrulyp taşlandy; ine, bu şahda adam gözlerine meňzeş gözler we beýik sözleri sözleýän bir agyz bardy.”

Danyýel şahlary synlady. Olaryň arasynda geň bir herekete degişli alamatlar peýda boldy. Kiçijik bir şah (ilki kiçijik, ýöne soňra öz ýoldaşlaryndan has güýçli) olaryň arasynda ýokary galdy. Ol özüne degişli bir ýer tapyp, ony asudalyk bilen eýelemek bilen kanagatlanmady; ol beýlekileriň käbirini gyra itmeli we olaryň orunlaryny bikanun eýelemeli boldy. Onuň önünden üç patyşalyk köki bilen gopardyldy. Bu kiçijik şah, soňra muny has dolylykda bellemäge mümkinçilik tapşymyz ýaly, papalykdy. Onuň önünden köki bilen gopardylan şol üç şah Gerullar, Ostrogotlar we Wandallardy. Olaryň köki bilen gopardylmagynyň sebäbi bolsa, olaryň papalyk ierarhiýasynyň taglymatyna we talaplaryna, şeýle hem şondan ugur alyp, ybadathanadaky Rim episkopynyň agalygyna garşy durandyklarydy.

“Şeýle hem ‘bu şahda adam gözleri ýaly gözler, hem-de uly zatlary gepleýän agyz bardy’; şol gözler papalyk iýerarhiýasynyň ýiti akylynyň, oňat aralaşyp görşüniň, mekirliginiň we öndengörüjiligiň ýerlikli nyşanydyr; uly zatlary gepleýän agyz bolsa Rim episkoplarynyň tekepbir talaplarynyň ýerlikli nyşanydyr.” Uriah Smith, *Daniel and the Revelation*, 132–134.

Bibliýa pygamberliginiň görnüşini, aýratyn-da Daniel kitabynyň on birinji babyndaky görnüşini esaslandyran Rimdir. Şol bapda, Millerçi hereketden öň berjaý bolan pygamberlik taryhynyň köp bölegi Danieliň on birinji babyndaky soňky alty aýatda gaýtadan gaýtalanmalydy. Hem butparaz, hem-de papalyk Rimi tagtda berkarar eden üç geografik päsgelçiligi ýeňip geçmek on birinji bapda görkezilýär, we şol iki görkezme häzirki zaman Riminiň ýene-de tagtda berkarar edilýän döwrüniň nusgasy bolup hyzmat edýär. Görnüşini esaslandyran Rimdir, we Pawlus şol papalyk Riminiň öz wagtynda aýan edilýändigini kesgitleýär.

Hiç kimse sizi hiçbir suretle aldatmasın; çünkü önce büyük bir sapma vuku bulmadıkça ve günah adamı, yani helâk oğlu açığa çıkmadıkça o gün gelmeyecektir. O, Tanrı denilen yahut tapınılan her şeyin üstüne karşı duran ve kendini yükselten kişidir; öyle ki, Tanrı gibi Tanrı’nın mabedinde oturur ve kendisinin Tanrı olduğunu gösterir. Ben daha yanınızdayken size bunları söylediğimi hatırlamıyor musunuz? Ve şimdi, kendi vaktinde açığa çıkarılması için onu neyin alıkoyduğunu biliyorsunuz. 2 Selanikliler 2:3–6.

Papalyk 538-nji ýylda Mukaddes Kitabyň pygamberlikdäki başinji patyşalygy hökmünde tagta çykdy, hem-de altynjy aýaty göz önünde tutýan köp adam, gürrüňsiz, Pawlusyň “Papalyk 538-nji ýylda aýan ediler” diýmek isleýändigini çak eder. Bu dogry bolup biler, ýöne in bolmanda bu, Pawlusyň görkezýän zadynyň ikinji derejeli hakykatydyr. Pawlus, ähli pygamberler ýaly, öz döwründen has köp ahyrky günler barada söz açýar. Ol papalygyň pygamberlik taýdan nähili aýan ediljekdigini nazarda tutýardy, çünki ol pygamber hökmünde beýleki ähli pygamberler bilen ylalaşyk içindedi. Setir üstüne setir, görnüşini bolmadyklar heläk bolýarlar, we görnüşini bolmadyklaryň görnüşini ýokdur, çünki olar görnüşini näme esaslandyryandygyny bilmeýärler. Riminiň görnüşini esaslandyryandygyny bilmek, ýaşaýyş bilen ölümiň arasyndaky düşüňjedir. Pawlus, beýleki pygamberler bilen ylalaşykda bolup, ahyrky günleriň Rimi bolan papalyk Rimini aýan edýän zadynyň “öz wagty”dygyny görkezýär. Rime degişli pygamberlik “wagt”y, Riminiň nämedigini we kimdigini aýan edýän zaddyr.

Biz bu öwrenişi indiki makalada dowam etdireris.

Resul Pawlus özüniň Selanikililere ýazan ikinji hatynda papalyk häkimiýetiniň döredilmegi bilen netijelenjek beýik imandan dönükligi önünden aýtdy. Ol Mesihniň gününüň, “ilki bilen imandan dönülmese we günä adamy, heläkçiligiň ogly aýan edilmedikçe, gelmejekdigini; onuň özüni Hudaý diýlip atlandyrylýan ýa-da ybadat edilýän ähli zatdan ýokary goýup, garşy durýandygyny; şeýlelikde, özüni Hudaý hökmünde görkezmek üçin Hudaýyň ybadathanasynda Hudaý deň oturýandygyny” mälim etdi. Mundan başga-da, resul doganlaryny “kanunsyzlygyň syrynyň eýýäm işläp durandygy” barada duýdurýar. 2 Selanikililer 2:3, 4, 7. Hatda şol irki döwürde hem ol ybadathana aralaşyp barýan, papalygyň ösüp kemala gelmegine ýol taýýarlajak ýalňyşlyklary gördi.

“Az-azdan, ilki başda gizlinlikde we dymyşlykda, soňra bolsa güýçlenip, adamlaryň aňlaryny eýeläp barşyça has açyk görnüşde, ‘kanunsyzlygyň syry’ özüniň aldawçy we Hudaýa küpürli işini öňe alyp gitdi. Butparazlygyň döp-dessurlary tas duýulmaz derejede hristian ybadathanasynyň içine ýol tapdy. Ylalaşyk we meňzeşip gitmek ruhy, ybadathananyň butparazlyk döwründe çeken gazaply yzarlamalary sebäpli bir wagtlyk saklanypdy. Emma yzarlamalar bes edilip, hristiançylyk patyşalaryň köşklerine we saraýlaryna girende, ol Mesihniň we Onuň resullarynyň kiçigöwünli ýönekeýligini bir gapdala goýup, butparaz ruhanylaryň we hökümdarlaryň dabara-sylagyna hem tekepbirligine ýüz urdy; Hudaýyň talaplarynyň ýerine bolsa adamçylyk nazaryýetlerini we döp-dessurlaryny goýdy. Dördünji asyryň başlarynda Konstantiniň adynyň üstündäki hristiançylyga geçişi uly şatlyk dörettdi; we dünýä, dogrulygyň bir görnüşine bürenip, ybadathananyň içine girdi. Indi bozulmagyň işi çalt depginde öňe gitdi. Butparazlyk, ýeňlen ýaly bolup görünse-de, ýeňiji boldy. Onuň ruhy ybadathanany dolandyrdy. Onuň taglymatlary, dabaralary we yrymlary Mesihniň yzyna düşýändiklerini aýdýanlaryň ynanjyna we ybadatyna goşuldy.”

Butparazlyk bilen hristianlygyň arasyndaky bu ylalaşyk pygamberlikde önünden aýdylan, Hudaýa garşy çykýan we özüni Onuňdan ýokary göterýän “günäniň adamy”nyň ösüp kemala gelmegine getirdi. Galp diniň şol ägirt uly ulgamy Şeýtanyň güýjüniň in ýokary nusgasydyr — onuň öz erkine görä ýer ýüzüni dolandyrmak üçin tagta çykyp oturmak ugrunda eden tagallalarynyň ýadygärligidir. Uly göreş, 49, 50.